

מהדורת ברכות טוב

ספר מְנוֹרַת זָהָב החדש

[תורת רבינו ומורינו הרב משולם זיסל נשמתו במרומים]

נקבצו באו בו כל דברי רבן של ישראל הרב הקדוש והנורא המפורסם בכל תפוצות ישראל בקדושתו הנוראה והנפלאה, דמי לבר אלהין עיר וקדיש מן שמיא, חד מן קאמיא, המאור הגדול והקדוש אשר הארץ האירה מכבודו, ויהי כזית הודו, בוצינא קדישא רבת עילאה ויקירא השולה זיקי אור קדושה וטהרה עמוק עמוק בקרב ולב, והמה יורדים הדרי בטן וגדלו והצליחו ועשו פרי, ורבים השיב מעון, ה"ה אדוננו מורנו ורבינו קודש הקדשים, נבון לחשים, אור ישראל וקדושו, ונור אלקיו על ראשו, אור שבעת הימים, עטרת הנבונים והחכמים, הקדוש האלהי, איש האלהים

רבינו משולם זיסל נ"ע

המפורסם בשם קדשו הרבי רבי זושא זצלה"ה מעיר אניפאליא ושם מנוחתו כבוד יום ב' לחדש שבט שנת תק"ס לפ"ק
(שער דפ"ר ווארשא תרס"ד)

ועתה יוצא לאור בתוספת מרובה, עם ביאורים יקרים, מקורות וציטוטים, לבאר דבריו הקדושים, ולפענח הידושים נעלמים, ובהשבת ההשמטות למקומם, בעימוד נאה ובהוצאה חדשה ומפוארת

יו"ל בס"ד על ידי מכון "אור לישרים" ירושלים - נהריה
שע"י ישיבת אביר יעקב "אור מאיר ושמחה" נהריה
שנת תשפ"ד לפ"ק

מערכת עֶקֶב המבואר

להרה"ק רבי משולם זיסל מאניפאליא זיע"א

יוצא לאור על ידי מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישרים ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

עורך ראשי

הרב מנחם מגדל פומרנץ

מבקר אחראי

הרב אהרן פישר

עורך אחראי

הרב זושא דינקלס

ליקוט המאמרים

הרב פינחס הוניגסברג

הרב אהרן רינגל

עורכים ומבקרים

הרב שמואל ליבוביץ
הרב אברהם פיליפ
הרב שלום פריד
הרב נחום רייפן
הרב אהרן רייכמן
הרב שאול היים יזדי

הרב שבתי גולדרינג
הרב דוד אריה הידלסהיים
הרב יהודה ורשביאק
הרב שמחה בונים טשאראני
הרב יעקב יוסף טשערסקי
הרב יהונתן כהן

עימוד

הרב שמואל סאמעט

פרקי תולדות

הרב יהושע זילברברג

נסדר ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד "באר משה" מאנסי

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

בארץ ישראל: טל. 02-9924603 פקס. 03-5435884
בארה"ב: tel. (718) 437-0054 fax. (718) 437-5314
באירופה: tel. 44-191-430-0333 fax. 44-191-430-0555

כל הזכויות שמורות ©

לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדן. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישרים
רח' יוסף הכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

תיכף בבוקר יתבונן בגודל רוממות הבורא

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

(נבאשית א ב). ¹ וְאִם בְּמִדְרָשׁ (צ"ר א טו) בֵּית שְׁמַאי

אוֹמְרִים הַשָּׁמַיִם נִבְרְאוּ תַּחְלָה וְאַחַר כֵּן נִבְרְאת הָאָרֶץ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים הָאָרֶץ נִבְרְאת תַּחְלָה

וְאַחַר כֵּן הַשָּׁמַיִם כּו', עֵינַי שָׁמַי'. לְכַאוֹרָה יִשׁ
לְהַקְשׁוֹת דָּהָא בֵּית הַלֵּל הָיוּ בְּגִדְל הַעֲנוּהִי,
וְאִפְדָּאִיתָא בְּגַמְרָא כְּמָה וְכְמָה מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲנוּתָנוּתוֹ
שֶׁל הַלֵּל, וְאִיךָ סִבְרִי בֵּית הַלֵּל שֶׁהָאָרֶץ נִבְרְאת תַּחְלָה,
הָא הֵם הָיוּ עֲנִי אָרֶץ הַנְּמוּכִים עַד לַעֲפַר הָאָרֶץ

בִּיאורֵי הַחֲסִידוֹת

ואחר כך את העליה שמעליה. ג. שהמדרש מביא כמה
ראיות מהפוסקים לשיטת בית הלל. ד. בית הלל היו
מצויינים ומפורסמים בהתנהגותם במידת הענווה יותר משאר
החכמים.

א. הַנְּבִיא (ישעיה סו ב) ממשיל את השמים לכסא ואת הארץ
להדום, כדכתיב: 'השמים כסאי והארץ הדום רגלי', והדרך היא
להקדים את יצירת הכסא להדום הרגלים. ב. כִּי כִּן הַדְרָךְ
נבוא הבנאי לבנות בנין, מקדים לבנות את הקומה הראשונה

צִיּוּנֵי הַחֲסִידוֹת

לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי. מעשה
בשני בני אדם שהמרו [-נתערבו (נש"י)] זה את זה, אמרו,
כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ארבע מאות זוז. אמר
אחד מהם, אני אקניטנו. אותו היום ערב שבת היה, והלל
חפץ את ראשו. הלך ועבר על פתח ביתו, אמר, מי כאן
הלל, מי כאן הלל [-כלום כאן הלל, ולשון גנאי לנשיא
ישראל], נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו, בני, מה אתה
מבקש. אמר לו, שאלה יש לי לשאול. אמר לו, שאל בני,
שאל. מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות [-שאינו עגול].
אמר לו, בני, שאלה גדולה שאלת, מפני שאין להם חיות
פקחות. הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר, מי כאן הלל,
מי כאן הלל, נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו, בני, מה אתה
מבקש. אמר לו, שאלה יש לי לשאול. אמר לו, שאל בני,
שאל. מפני מה עיניהן של תרמודיין תרוטות [-רכות. לשון
אחר: עגולות בית מושב שלהן]. אמר לו, בני, שאלה גדולה
שאלת, מפני שדרין בין החולות [-והרוח נושבת ונכנס בתוך
עיניהם. וללשון אחר: מפני שדרים בין החולות שינה אותם
המקום, שלא יהא סדק של עיניהם ארוך כשלנו ויכנס בו
החול]. הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר, מי כאן הלל,
מי כאן הלל. נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו, בני, מה אתה
מבקש. אמר לו, שאלה יש לי לשאול. אמר לו, שאל בני,
שאל. מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות. אמר לו, בני,
שאלה גדולה שאלת, מפני שדרין בין בצעי המים [-שלא
יטבעו בבצעי המים. ורבותינו מפרשים, שדרים בין בצעי
המים והולכין יחפין, ומתפשטין רגליהן, לפי שמנעל דוחק
הרגל ומעמידו על דפוס שלון]. אמר לו, שאלות הרבה יש
לי לשאול, ומתיירא אני שמא תכעוס. נתעטף וישב לפניו,
אמר לו, כל שאלות שיש לך לשאול. שאל. אמר לו, אתה
הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל. אמר לו, הן. אמר
לו, אם אתה הוא לא ירבו כמותך בישראל. אמר לו, בני,

וְאִם בְּמִדְרָשׁ. זה לשונו: בית שמאי ובית הלל, בית שמאי
אוֹמְרִים הַשָּׁמַיִם נִבְרְאוּ תַּחְלָה וְאַחַר כֵּן נִבְרְאת
הָאָרֶץ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים הָאָרֶץ נִבְרְאת תַּחְלָה וְאַחַר כֵּן
הַשָּׁמַיִם, אֵלּוּ מְבִיאִין טַעַם לְדַבְרֵיהֶם, וְאֵלּוּ מְבִיאִין טַעַם
לְדַבְרֵיהֶם, עַל דַּעְתֵּיהֶן דְּבֵית שְׁמַאי דַּאֲיִנוֹן אַמְרִין הַשָּׁמַיִם
נִבְרְאוּ תַּחְלָה וְאַחַר כֵּן הָאָרֶץ, מִשָּׁל לַמֶּלֶךְ שַׁעֲשָׂה לוֹ כִּסֵּא
וּמִשַּׁעֲשָׂאוֹ עֲשָׂה אִיפִיפּוֹרִין שְׁלוֹ, כִּן אַמְרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
'הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוּם רַגְלֵי' וְגו' (ישעיה סו ב), וְעַל
דַּעְתֵּיהֶן דְּבֵית הַלֵּל דַּאֲיִנוֹן אַמְרִין הָאָרֶץ נִבְרְאת תַּחְלָה וְאַחַר
כֵּן הַשָּׁמַיִם, מִשָּׁל לַמֶּלֶךְ שַׁבְנָה פִּלְטִין מִשַּׁבְנָה אֶת הַתַּחְתּוֹנִים,
אַחַר כֵּן בָּנָה אֶת הָעֲלִיּוֹנִים, כִּן 'בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ
וְשָׁמַיִם' (נבאשית ז ד). אַמְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִילְעִי אֶף דִּין קָרָא
מִסִּיעַ לְבֵית הַלֵּל 'לְפָנִים הָאָרֶץ יִסְדַּת', וְאַחַר כֵּן 'וּמַעֲשָׂה
יָדִיךְ שָׁמַיִם' (פּהֲלִיס קָז טו), אַמְרֵי רַבִּי חֲנִין, מִמְּקוֹם שֶׁהַמְּקָרָא
מִסִּיעַ לְבֵית שְׁמַאי מִשֵּׁם בֵּית הַלֵּל מִסְּלִקִין אוֹתוֹ, 'וְהָאָרֶץ
הִיתָה', כִּבְרֵיהֶּן.

וְרֵאָה עוֹד בְּגַמְרָא (מַגִּיבָה יב): תְּנוּ רַבְנָן, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים,
שָׁמַיִם נִבְרְאוּ תַּחְלָה וְאַחַר כֵּן נִבְרְאת הָאָרֶץ, שְׁנַאמְר
'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ'. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים, אָרֶץ נִבְרְאת תַּחְלָה וְאַחַר כֵּן שָׁמַיִם, שְׁנַאמְר 'בְּיוֹם
עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם'. אַמְרֵי לֵהֶם בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי,
לְדַבְרֵיכֶם, אִדָּם בּוֹנָה עֲלֵיהֶּן וְאַחַר כֵּן בּוֹנָה בֵּית, שְׁנַאמְר (עַמּוּס
ט ו) 'הַבּוֹנָה בְּשָׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו [-אַלְמָא, עֲלֵיהֶּן מִיקְרוּ (נש"י)]
וְאִגּוּדָתוֹ עַל אָרֶץ יִסְדָּה'. אַמְרֵי לֵהֶם בֵּית שְׁמַאי לְבֵית הַלֵּל,
לְדַבְרֵיכֶם אִדָּם עוֹשָׂה שְׂרַפְרָף וְאַחַר כֵּן עוֹשָׂה כִּסֵּא [-שְׂרַפְרָף
לְרַגְלֵי, וְכִסֵּא לְיִשְׁב, עַל כְּרַחֵךְ הַכִּסֵּא עֲשׂוֹי תַּחְלָה, וּלְפִי גּוֹבָה
הַכִּסֵּא הוּא מִתְּקַן הַשְּׂרַפְרָף], שְׁנַאמְר (ישעיה סו ב) 'כֹּה אַמְרֵי ה'
הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוּם רַגְלֵי'.

וְכֵן כְּדָאִיתָא בְּגַמְרָא כְּמָה וְכְמָה מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲנוּתָנוּתוֹ
שֶׁל הַלֵּל. בְּגַמְרָא (שַׁנַּי ל; א): תְּנוּ רַבְנָן,

מִרְבוּתִי וּבִפְרֹט מְאֻדוֹנְנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הַמְּבַחֵק
 מוֹהַר־ר' מְשֻׁלֵּם זֹשָׁא זֹלַח"ה שְׁלֵמֵד אוֹתִי
 דָּרָךְ ה' בְּזֶה הַלְשׁוֹן, בְּנִי, תִּכְךָ בְּהַשְׁפָּמַת
 הַבִּקֵּר בְּהַקִּיצָךְ מִשְׁנֵתְךָ, קַח בְּיָדְךָ הַצִּיצִית
 הַקְדוּשִׁים וְתֵן לְבָךְ וְדַעְתָּךְ לְעֵין וְלַהֲסַתְפֵּל בְּגִדְל
 רוּמָמוֹת וּגְדֵלֵת הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְתֵהָא יֵרָא
 מִפְּנֵיו מְגִדְל הֵירָאָה וְהַמּוֹרָא וְהַפְּחָד שֶׁהוּא
 אֲמַתַּת הֵירָאָה יֵרָאֵת הַרוּמָמוֹתִי וְלֹא כְּמַצּוֹת
 אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה־ט.

מִמְשֵׁי, וְאִיךָ יִדְבְּרוּ לְכַאוּרָה קָצֵת בְּגֵאוּה וְיִשְׁהַאֲרֵךְ
 שְׁהִיא מִדְתָּם נְבִרָאֵת תַּחֲלָה.

וְהַנְרָאָה לְיֹשֵׁב זֶה, דְּהִנֵּה יָדוּעַ וּמְזָכָר בְּסָפְרִים,
 וְיֹבִיחֵהוּ בְּסֵפֶר נַעַם אֲלִימְלָךְ הַעֲקָר
 וְהַפְּלֵל הַגְּדוֹל לְהַחְזִיק בְּב' הַמְּדַרְגּוֹת, שֶׁהוּא
 רוּמָמוֹת הָאֵל, שְׁצִרִיךְ לְחֻשָׁב תְּמִיד מַחֲשָׁבוֹת
 מְרוּמָמוֹת אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְלַעֲיֵן גַּם
 כֵּן לְעַמַּת זֶה בְּשִׁפְלוֹת עֲצָמוֹ, וּכְמוֹ שְׁלֵמְדָתִי

ביאורי החסידות

כבודני ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אתי מצות אנשים
 מלומדה'. ופירש רש"י: 'ותהי יראתם אותי'. לא בלב שלם כי
 אם במצות האנשים המלמדים אותם, התראו כנכנעים מלפניו
 כדי לפתותו בפיתכם.

ה. והארץ הרי מרמזת למדת הענווה. ו. והיא מדריגה אחת.
 ז. היא המדריגה השנית. ח. שאין היראה באה מסיבות
 חיצוניות, אלא הוא ירא מעצם רוממות האל. ט. לשון הפסוק
 (שעשע טו ג): 'ויאמר ה' יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו

ציוני החסידות

שתישמני כהן גדול. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל,
 גייריה. אמר לו, כלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי
 מלכות [תיקוני צרכי המלך לפי הכבוד], לך למוד טכסיסי
 מלכות. הלך וקרא, כיון שהגיעו 'זהור הקרב יומת' (ממזג א נא).
 אמר ליה, מקרא זה על מי נאמר. אמר לו, אפילו על דוד מלך
 ישראל. נשא אותו גר קל וחומר בעצמו, ומה ישראל שנקראו
 בנים למקום, ומתוך אהבה שאהבם קרא להם 'בני בכורי ישראל'
 (שמות ד ט), כתיב עליהם 'זהור הקרב יומת', גר הקל שבא
 במקלו ובתרמילו, על אחת כמה וכמה. בא לפני שמאי, אמר
 לו, כלום ראוי אני להיות כהן גדול, והלא כתיב בתורה 'זהור
 הקרב יומת'. בא לפני הלל, אמר לו, ענוותן הלל, ינחו לך
 ברכות על ראשך שהקרבתני תחת כנפי השכינה. לימים נודווגו
 שלשתן למקום אחד, אמרו, קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו
 מן העולם, ענוותנותו של הלל קרבנו תחת כנפי השכינה.

ו. שהארץ היא מדתם. על הפסוק (קהל א ד): 'דור הולך
 ודור בא והארץ לעולם עומדת'. פירש רש"י: ומי
 הם המתקיימים, הענוים הנמוכים המניעין עצמם עד לארץ,
 כענין שנאמר (מהלל לו א) 'וענוים ירשו ארץ', ומדרש תנחומא
 אומר, כל צדיקי ישראל נקראו ארץ, שנאמר (מלאכי ג יג) 'זאתם
 תהיו לי ארץ חפץ'.

ו. וביחוד כספר נועם אלימלך. להלן כמה מקומות שהובא
 ענין זה בנועם אלימלך: צריך להיות תמיד נגד עיניו
 שפלות עצמו ורוממות אל יתברך, ואז תפילתו עולה לפניו
 יתברך, וגורם לעצמו שיבוא לו קדושה (פסחם וילא ד"ה א וילא
 וילא). הנה צריך האדם לעבוד הבורא ברוך הוא ביראה ובאהבה
 כל ששת ימי החול, דהיינו שיראה את שפלות עצמו ורוממות
 אל יתברך, ועל ידי זה הוא מעלה ניצוצות הקדושות שנפלו
 לחיצונים (פסחם ושז ד"ה א וילא וילא יוסף). שלש דברים הנזכרים
 לעיל שחייב האדם להתנהג בהם, דהיינו לחשוב רוממות אל
 יתברך ושפלות עצמו, וכן בכל יום תמיד, ובכל זה צריך להיות
 הצנע לכת בסתר ולא בגלוי, בהתבודדות יחידית בכל מעשיו
 לעבודתו יתברך שמו (פסחם מווס ד"ה וזו לדשו ה').

מפני מה. אמר לו, מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות זוז.
 אמר לו, הוי זהיר ברוחך, כדי הוא הלל [ראוי לכך] שתאבד
 על ידו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז, והלל לא יקפיד.
 תנו רבנן, מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו, כמה
 תורות יש לכם, אמר לו, שתים, תורה שבכתב ותורה שבעל
 פה. אמר לו, שבכתב אני מאמינך, ושבעל פה איני מאמינך, גיירי
 על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בניזיפה [דתניא
 (נמוט ג)], הבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד, וכן גר הבא
 להתגייר וקיבל עליו דברי תורה חוץ מדבר אחד, אין מקבלין
 אותו]. בא לפני הלל, גייריה [וסמן על חכמתו שסופו שירגילנו
 לקבל עליו, דלא דמיא הא לחוץ מדבר אחד, שלא היה כופר
 בתורה שבעל פה, אלא שלא היה מאמין שהיא מפי הגבורה,
 והלל הובטח שאחר שילמדנו יסמוך עליו], יומא קמא אמר ליה,
 איב ג"ד, למחר אפיך ליה [כגון תשרי]. אמר ליה, והא אתמול
 לא אמרת לי הכי. אמר לו, לאו עלי דידי קא סמכת [מנין אתה
 יודע שזו אלף וזו בית, אלא שלמדתיך וסמכת עליו], דעל פה נמי
 סמוך עלי. שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו,
 גיירי על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל
 אחת. דחפו באמת הבנין [מקל שהוא אמת אורך, ומודדים בו
 אורך הבנין, שהיו קוצצין עם האומנין כך וכך אמות בכך וכך
 דמים] שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו, דעלך סני הקורבן
 לא תעביד [יריעך וריע אביך אל תעזוב] (משל כו א) זה הקדוש
 ברוך הוא, אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאו שיעבור חבירך
 על דבריך. לשון אחר, חבירך ממש, כגון גזילה גניבה ניאוף ורוב
 המצוות], זו היא כל התורה כולה, ואידך [שאר דברי תורה],
 פירושה הוא [דהא מילתא הוא, לדעת איזה דבר שנאוי], זיל
 גמור [ותדע].

שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש, ושמע
 קול סופר [מלמד תינוקות] שהיה אומר ו'אלה הבגדים
 אשר יעשו חושן ואפוד' (שמות כ ד). אמר, הללו למי. אמרו לו,
 לכהן גדול, אמר אותו נכרי בעצמו, אלך ואתגייר, בשביל
 שישמוני כהן גדול. בא לפני שמאי, אמר ליה, גיירי על מנת

סדר הקדימה בעבודה התבוננות תחילה בשפלות עצמו ואחר כך בגדלות הבורא

בְּרֵאשִׁית פָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ
 (בראשית א טו) **בַּמֶּדְרָשׁ** (כ"ר א טו) **בֵּית שְׁמַאי** אומרים השמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, ובית הלל אומרים הארץ נבראת תחלה ואחר כך השמים כו'. יש לבאר המדרש על פי מה שכתב בספר תשואות חן (ליקוטים): **שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ הַמְּנוּחַ הַרֵב מוֹהַר' זוֹשָׁא מֵאֲנִיפְּאֵלִי**, שפעם אחד היה מתנפח עם אחיו המפרסם מוהר"ר אלימלך, וישאחד מהם אמר שהעקר היא שיהא האדם מקדם שפל רוח לתכליתו, עד שמגדל השפלות יבוא אחר כך להבין גדלת הבורא ברוך הוא, וישאחד מהם אמר בהפוך שישתפל מקדם הבורא ברוך הוא, ומצד זה יבוא אחר כך להפרכת שפלות עצמו על נכון. ושאלו את הרב המגיד מורנו הרב דב בער זצוק"ל שיקריע ביניהם עם מי האמת, וצדקו יחדו דברי שניהם בעיניו, ואמר שאלו

וזה היה מדרגת בית שמאי, שהיו מסתכלין תמיד על גדלות ורוממות הבורא יתברך שמו, ולזה סבירא להו השמים נבראו תחלה, והיינו שזאת המדרגה נבראת תחלה, ויועקר גדול להסתפל תמיד בשמים ובשמי השמים, ולחשב תמיד בגדל ורוממות עצם אלהותו יתברך שמו האין סוף.

וּבֵית הַלֵּל הָיָה לָהֶם מְדָה אַחֲרָת, שְׁהָיוּ מְסַתְּפְלִין תָּמִיד עַל שְׁפֹלוֹת עֲצָמָם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַלֵּל (אבות פ"א מ"מ), אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי, כְּלוּמַר, אִם אֵין רָמְזוּ לַעֲנוּה וְשְׁפֹלוֹת וּמְדוּת אֵין, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁאֲנִי בְּגִדְל הָעֲנוּה וְשְׁפֹלוֹת, וּכְאֵין וּכְלֹא נִחְשָׁב, אִז אֲנִי לִי, וְהַמְּלֻכוֹת שֶׁנִּקְרָאת אֲנִי מִתְּגַלָּה לִי, וְלָזָה סְבִירִי לְהוֹ הָאָרֶץ נְבֻרָת תַּחְלָה, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת הָעֲנוּה וְהַשְׁפֹּלוֹת עַד לַעֲפֹר הָאָרֶץ מִמֶּשֶׁ, נְבֻרָת תַּחְלָה וְעַקְר, לַעֲנֵן וְלִהְסַתְּפֵל תַּכְף בְּהַתְּעוֹרְרוֹת מִהֲשֻׁנָּה, גְּדֹל שְׁפֹלוֹת עַרְפוֹ, אֵיךְ שֶׁהוּא שְׁפֵל עַרְף שְׁאֵין כְּמוֹהוּ.

באר משה פרשת בראשית

ביאורי החסידות

1. שההסתכלות בשמים מסייעת ליראת ה'.

ציוני החסידות

וראה עוד שם (פרשת ואלא ד"ה או יאמר ויאל): צריך להיות תמיד נגד עיניו שפלות עצמו ורוממות אל יתברך, ואז תפילתו עולה לפניו יתברך, וגורם לעצמו שיבוא לו קדושה, על דרך שפרשתי לעיל בפרשת תולדות, דברים היוצאים מן הלב כו', דהיינו שדברי קדושה היוצא מלב האדם, נכנסין ללב אותו אדם עצמו ומרבים ומוסיפים קדושה רבה יתירה, וכן להיפוך חס וחלילה וכו', ויהנה סולם מוצב ארצה, רצה לומר התפילה שהיא עולה למעלה, לזה רומז סולם, היה מוצב ארצה, דהיינו שהתחלתו היתה מוצב ארצה שהיה מסתכל בשפלותו, וראשו מגיע השמימה, היינו רוממות אל, ופעל על ידי זה ויהנה מלאכי אלהים עולים, רצה לומר התפילות והדיבורים הקרושים שעולים למעלה לעולמות העליונים שהם נקראים מלאכים, ויורדים בו, רצה לומר אותם הדיבורים עצמם ירדו בו, דהיינו בקרבו שנתוסף לו קדושה כנ"ל, וקל להבין, ע"כ. ומכאן נראה כמין ראיה שזו היתה דעת הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע.

והו ואחד מהם אמר בהיפוך שיסתכל מקודם בגדלות הבורא ברוך הוא. ראה מה שכתב בבאר משה (להי"ק מקאוני פרשת נחשית ד"ה נחשית נחל): הנה ידוע ומוזכר בספרים ובמיוחד בספר נועם אלימלך, מהעיקר וכלל הגדול להחזיק ב' המדרגות, שהוא רוממות אל ולחשב תמיד מחשבות

והו ועיקר גדול להסתכל תמיד בשמים ובשמי השמים. ראה בגמרא (נרכות לז): אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, אל יתפלל אדם אלא בבית שיש שם חלונות [שגורמין לו שיכוין לבו, שהוא מסתכל כלפי שמים ולבו נכנע (כ"ז)]. שנאמר (דניאל ו א) זכוין פתיחן ליה בעליתה נגר ירושלם. וזו המלכות שנקראת אני. ראה פרי עץ חיים (שער התפילה סקדמה): הנה כל תפילה היא בעולם העשייה מלכות דעשייה. כמו שכתוב (תהלים קכ א) 'תפילה לעני כי יעטוף, והיא המלכות דלה ועניה ששואלת ומתפללת מזעיר אנפין בעלה, שיתן לה חסרונה. וסימן ז'אני תפלה' (סס קט ד), כי 'אני' היא המלכות.

וזה שאחד מהם אמר שהעיקר היא שיהא האדם מקודם שפף רוח איתכחיתו. ראה נועם אלימלך (פרשת נח ד"ה או יאמר נח נח): פירוש הפסוק 'לך לך מארצך' (נחשית יב א), פירוש 'לך לך', רצה לומר לשורשך העליון אשר משם חוצבת, 'מארצך', פירוש ועיקר התחלה שתוכל לבוא לשורש העליון הוא ההכנעה, שתחשוב את שפלותך כי עפר אתה' כו' (ג יט), וזממולדתך ומבית אביך, פירוש גם ממולדתך כו', אם תכניס הכל במחשבת רוממות אל יתברך, על ידי זה תזכה שתוכל לבוא אל הארץ אשר ארצך, דהיינו לארץ עליונה.

וְקָדוֹשׁ וְאֵת דְּפָא"י, סוֹכֵר אֶפְן הַב' הַנִּזְל' שְׂיִקְדִים לְהַפִּיר שְׁפִלוֹת עֲצָמוּ [א"ה עֵינ' וְיִבְסָפֵר נְתִיבוֹת עוֹלָם לְרַבְנֵי הַגְּדוֹל מִהַר"ל מִפְּרָאג, נְתִיב עֲנִיָּה פָּרָק א' דְּבוּר הַמִּתְחִיל וּבִפְּק דְּסוּטָה].

וְנִרְאָה לִי שֶׁזְהוּ וַיִּהְיֶה הַפְּלוּגָתָא בְּדַבְרֵי רַבּוּתֵינוּ ז"ל (פּוֹטָה ה.) עַל הַפְּסוּק (ישעי' נ טו) 'מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן וְאֵת דְּפָא וְשַׁפֵּל רוּח'. שְׁחַד אָמַר וְאֵת דְּפָא"י שְׂיִחְשַׁב מִקְדָּם גְּדֻלַּת הַבוּרָא"י, וְאִידֶךָ שֶׁהֵנִיחַ הַפְּסוּק עַל פְּשׁוּטוֹ 'מְרוֹם

וְאֵלּוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵם, אֶךְ מִדְּרָגָה זוֹ שְׂחוּשָׁב קָדָם שְׁפִלוֹת עֲצָמוּ, הִיא הַמִּדְּרָגָה הַגְּדוֹלָה מִחֻבְרָתָהּ, עַד פָּאן"י.

זוה כוונת המדרש, בית שמי אומרים השמים נבראו תחלה, היינו שיתכלל מקודם בגדלות הבורא ברוך הוא, ומצד זה יבוא אחר כך להכרת שפלות עצמו, ובית הלל אומרים הארץ נבראת תחילה, שיהא מקודם שפל רוח לתכליתו, עד שמגודל השפלות יבוא אחר כך להבין גדלות הבורא ברוך הוא. יב. הקב"ה מרומם את השפל והדכא עד ששוכן אצלו. יג. מזה שהקב"ה

ביאורי החסידות

מרומם את האדם אליו, אנו למדים שתחילה יש לחשוב ברוממות ה' יתברך. יד. הקב"ה שהוא 'מרום וקדוש', מרכין שכינתו אצל הדכא והשפל, וזהו 'את דכא'. טו. כשכורע ומכופף את גופו בעת אמירת 'ברוך' שבתחילת שמונה עשרה, יכונן שהוא ר"ו שבשם הו"ה כורעת לגבי האות ה"א האחרונה שבשם הו"ה על מנת להגביהה ולהרימה למקומה.

מרוממות אלהותו יתברך, ולעייין גם כן בשפלות עצמו. וכמו שלמדתי מרבתי, ובפרט מאדונינו מוריני ורבינו המובהק מוהר"ר משולם זושא זצלה"ה, שלמד אותי דרך ה', בזה הלשון, בני תיכף בהשכמת הבוקר בהקיצץ משנתך קח בידך הציצית הקדושים, ותן לכתך ודעתך לעיין ולהסתכל בגודל רוממות וגדולת הבורא יתברך שמו, ותהא ירא מפניו מגודל היראה והמורא והפחד, שהוא אמתות היראה, יראת הרוממות, ולא כמצות אנשים מלומדה, ע"כ. ומכאן נראה כמין ראייה שזו היתה דעת הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע.

ציוני החסידות

היא הפשיטות הגמור שהוא אצל השם יתברך, ודבר זה מדה העצמית של השם יתברך ולכן רואה השפל קודם לפי שהוא מצד מדת הפשיטות. לפיכך אמרו שם 'אני את דכא ושפל רוח', רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא, וחד אמר אני את דכא, ומסתברא כמאן דאמר אני את דכא שהרי הקב"ה השרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה, ע"כ. ומה שסבר מר אתי דכא, ומר סבר אני את דכא, כי השם יתברך שהוא עילה פונה אל העלול, והעלול הוא מקבל כבודו יתברך להיות השם יתברך עמו, ולכך אני את דכא, ולמאן דאמר אתי דכא וגם כבר התבאר שכיון שעל כל פנים יש חבר ביחד העלול עם העילה, הנה ראוי שיהיה הדכא עמו יתברך מצד שמעלין בקודש שהעלול הזה יש לו דביקות וחיבור עם העילה, לכך אתו יתברך דכא, ולדברי שניהם העלול והעילה יש להם חיבור ביחד, רק למאן דאמר אני את דכא, כי העילה עם העלול והוא מוכן לקבל, ולמאן דאמר אתי דכא העלול נמצא עם העילה, ומכל מקום מסתברא כי הוא את דכא שהשם יתברך השרה שכינתו עם הדכא, כי אף אם השם יתברך מרום וקדוש שוכן עד, מכל מקום יש להיות הוא יתברך שהוא העילה עם הדכא שהעלול הוא מוכן לקבל ביותר שיהיה עמו כבוד השכינה, כי דבר זה הוא חיבור ביותר כאשר הוא יתברך את דכא ממה שיהיה החיבור כאשר היה עם השם יתברך הדכא, כי מי שבא אל אחד הוא לגמרי אתו כי האחד מקבל אותו אצלו לגמרי, ולא כן אחד שהוא בא אצל הגדול שאי אפשר שיהיה החיבור עמו כל כך והבין זה. ולפיכך קאמר מסתברא דאני את דכא, שהדכא שהוא העלול השכינה עמו, ויש לך להבין את זה.

ויא משנת חסידים. זה לשונו: 'ברוך', כורע גופו ויכוין שוא"ו כורע לגבי ה"א, בכח יו"ד ה"י דקס"א.

ויא הפלוגתא בדברי רבותינו ז"ל. בגמרא: 'את דכא ושפל רוח'. רב הונא ורב חסדא, חד אמר, אתי דכא [אני מגביהו עד ששוכן אצלי, והיינו 'אשכון את דכא' (כ"ט)], וחד אמר, אני את דכא [אני מרכין שכינתי אצלו]. ומסתברא כמאן דאמר אני את דכא, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות על הר סיני, ולא גבה הר סיני למעלה.

ויא בספר נתיבות עולם. זה לשונו: ובפ"ק דסוטה ה' א', דרש רב עזריא ואיתימא רבי אלעזר, בא וראה שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, מדת בשר ודם גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל, אבל מדת הקב"ה אינו כך הוא גבוה ורואה את השפל, שנאמר (מסילס קל"ו) 'כי רם ה' ושפל יראה', ע"כ. פירושו, השגחת העילה הוא בפרט על העלול, ומפני כך מה שהשם יתברך גבוה ומורה זה שהוא עילה, והעילה רואה את שהוא עלול בראשונה כאשר העילה מצטרף אל העלול דווקא, ולפיכך השם יתברך רואה את השפל יותר ממה שהוא רואה את הגבוה, כי הגבוה אינו עלול כל כך כמו מה שהוא רואה את השפל ופחות שהוא עלול לגמרי. ועוד הרי מה שהוא רואה את השפל הוא מצד מדת הענוה, שהענוה

היינו גם כן אז בעת שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, ומדוע לא מנענו אותו מלאכל.

הַשִּׁיב לֹא הֶרְבִּי ר' אֱלִימֶלֶךְ ז"ל, אָחִי, הֲלֹא הִכְרַחְנוּ לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לְאָכֵל, כִּי אִם לֹא הָיָה נֶשְׂאָר אֶצְלוֹ הַשֶּׁקֶר מִנְחָשׁ אֲשֶׁר הִסִּית אוֹתָהּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם בְּאַלְהִים יָדְעֵי טוֹב וְרָע וְיִוָּתְכְּלוּ לְבְרָא עוֹלָמוֹת", לְזֹאת מִכְרַח הָיָה לְאָכֵל", לְרֵאוֹת אֵף עַל פִּי שְׂאֵכֵל הוּא רַק אָדָם וְלֹא יוֹתֵר, עַד כָּאֵן שְׂמַעְתִּי וְדַבְרֵי פִי חֲכָם חֵן.

בוצינא קדישא אות ט"ו

בִּיאורֵי הַחֲסִידוֹת

טז. אחי יקירי. יז. הנחש הסית אותה בדברי כפירה שגם הם יהיו יכולים לברוא עולמות. יח. ואילו לא היה אוכל היה נשאר עם טעותו כל ימי חייו.

צִיוּנֵי הַחֲסִידוֹת

וכדאיאת לעיל שזהו מדרגה הגדולה מחברתה. והוא מתוך שפל רוח מתוך ענוה, והדר קאמר עצה לזה, איך לבא לידי שפלות וענוה אמיתית, ואמר מתוך התשובה, ומתוך הדין, שידע שהכל חסדי השי"ת כי מי יזכה לפניו בדין, ולכן צריך לשוב בתשובה. וכשיבא לתשובה אמיתית יבא על ידי זה לענוה ושפלות, ודו"ק.

ויו אשר כל הנשמות נכללו באדם הראשון. ראה ספר הכוונות (קט): ענין חיבוט הקבר מה עניינו, וענין הרשעים שאינם יודעים שמשם. דע כי כל הנשמות היו כלולות באדם הראשון קודם שחטא, וכמו שביארנו בדרושים כמה פעמים, והנה כשחטא, נשרו איבריו ממנו, והם אותם הנשמות שהיו תלויות בו, ונפלו לקליפות, ולא נשארו באדם הראשון רק בחינת מאה אמה.

וראה עוד מאור עינים (פר' פינחס ד"ה נמלט ממומל): נודע שאדם הוא ראשי תיבות, אדם דוד משיח, שקומתו של אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל, ואחר כך על ידי החטא נתמעטה קומתו, וכמו כן יהיה משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל כלולה מס' ריבוא, כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון.

ויפיו ותוכלו לברוא עולמות. ראה מדרש אגדה (נלאשית ג ט): כי יודע אלהים, אמר הנחש אל האשה, את יודעת מפני מה הזהיר הקדוש ברוך הוא אתכם שלא תאכלו ממנו, מפני שכל אומן שונא בני אומנתו, מן האילן הזה אכל וברא את העולם, ואתם אם תאכלו ממנו והייתם כאלהים, שתוכלו לבראת העולם כמותו, ונפקחו עיניכם, להיות יודעים כל מה שאתם רואים, יודעי טוב ורע, ותדעו מהו טוב ומהו רע.

והובאו גם כן דברים הללו ויבספר שפתי צדיקים פרשת בשלח ויזיעין שם היטב.

מגרת זהב בראשית

מדוע חטאו בעץ הדעת

וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם בְּאַלְהִים יָדְעֵי טוֹב וְרָע (נלאשית ג ט). **שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁם הֶרְבִּי ר' אֱלִימֶלֶךְ ז"ל וְאָחִיו הֶרְבִּי ר' זִסְיָא ז"ל, שְׂשָׂאֵל אֵת אָחִיו הֶרְבִּי ר' אֱלִימֶלֶךְ ז"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן, בְּרוֹדְעַר לְעֵבֶן י הֲלֹא כְּתוּב בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים וְיִוָּאֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת נִכְלְלוּ בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּמִסְתַּמָּא אֲנַחְנוּ**

ויב בספר שפתי צדיקים. ראה לשונו: והעיקר הגדול שמביא אדם לכל זה הוא שפלות רוח, על דרך דפליגי תרי צדיקי בארעא האחים הנעימים, הרב הצדיק וכו' ר' אלימלך ז"ל ואחיו הרב הצדיק וכו' ר' זיסיא ז"ל, חד אמר שהעיקר הוא שיהיה אדם מקודם שפל רוח לתכליתו, שמגודל השפלות יבוא אחר כך להבין גדולת הכוורא ברוך הוא, וחד אמר שיסתכל מקודם בגדולת הכוורא ברוך הוא, ומצד זה יבוא אחר כך להכרת שפלות עצמו על נכון. שאלו להרב הצדיק וכו' רבי ר' דוב מעזריטשיר ז"ל שיכריע ביניהם, וצדקו יחדיו דברי שניהם בעיניו, ואמר אלו ואלו דברי אלהים חיים, אך מדריגה זו שחושב מקודם שפלות עצמו הוא מדריגה הגדולה מחברתה, עכ"ל הקדוש. וביאר הרב וכו' ר' גדליה ז"ל מלינין נשמתו בגזוי מרומים, על דרך זה הפלוגתא (סטסה ה). 'מרומם וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח' (ישעיה נ טו), פליגי בה רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא, וחד אמר אני את דכא, שחד אמר אתי דכא, היינו שיקדים מקודם לחשוב גדולת הכוורא ברוך הוא, ואיך הניח הפסוק על פשוטו, 'מרומם וקדוש אשכון', על אופן השני, עכ"ל.

ויזו ויעיין שם היטב. ראה מה שהוסיף שם: אמר המאסף [הלא הוא הרב נתן נטע הכהן מחבר ספר מגרת הזהב], ועיין בספר הקדוש תנא דבי אליהו רבא פרק י"ח דאיתא שם, אשרי אדם שהוא ירא שמים מתוך שפל רוח מתוך ענוה מתוך תשובה ומתוך הדין, עכ"ל. ועיין שם בפירוש זקוקין דנורא שכתב וזה לשונו, דאי כפשוטו אם כן הוי ליה למימר הכי אשרי אדם שהוא ירא שמים, וגם שפל רוח כו' מתוך למה לי כו'. ועל פי הנ"ל נראה לפרש שיהא ירא שמים מתוך שפל רוח ששפלות עצמו יביא אותו ליראת שמים

קירוב האדם לעבודת ה' נעשית פעמים בגערה ופעמים בגילוי הטוב שבו

עֲשֵׂה לְךָ תִּבְתַּע צְעִי גֹפֶר וְגו' (נחלשׁים 1 ז). וּבְרַשׁ"י, וְלָמָּה הִטְרִיחוּ בְּבִנְיָן זֶה כְּדֵי שְׂיִרְאוּהוּ אֲנָשִׁי דוֹר הַמִּבּוּל עוֹסֵק בַּה' כִּי שָׁנָה וְכוּ' אֲוִלֵי יִשׁוּבוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְקָשָׁה שְׁהַרִי אֵף עַל פִּי שְׁעָסַק בַּה' ק"כ שָׁנָה, מִכָּל מְקוֹם בְּהַתְחַלַּת זְמַן הַבְּנִיָּן וְדֹאֵי עֵבֶר זְמַן רַב שְׁלֹא הָיָה נֶפֶר לָהֶם שְׁעוֹשֶׂה לְשֵׁם תְּבָה"י, וְלֹא שְׁאַלוּ מִמֶּנּוּ עֲדִין, וְגַם אוֹתָן הִרְחֹקִים מִרְחֵק רַב מִמְּקוֹמוֹ שֶׁל נֹחַ הָרִי לֹא הָיוּ רוֹאִים כְּלָל הַתְּחַלַּת הַבְּנִיָּן.² וְנִרְאָה לְבָאֵר עַל פִּי הַמְּסַפֵּר מִפֶּה אֲדוֹנֵי מוֹרֵי וְרַבֵּי זַצ"ל מְרוֹזִין, לְאֶזֶן קְדוֹשׁ אֲדוֹנֵי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי מִמֵּאגְלִינִיצָא זַצ"ל³, שֶׁהִרְבַּה הַקְּדוֹשׁ הַצְּדִיק דְּדוֹרֵי זְמַנֵּי מַחֲרָזֵי יִשְׂרָאֵל זַצ"ל הָיָה בְּבֵית מוֹרוֹ הָרַב הַקְּדוֹשׁ מוֹרֵה דֵב בְּעַר זַצ"ל, בְּעַת שֶׁעָמַד לְפָנָיו אִישׁ אֶחָד לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל עֲגִיבָיו, וְנִרְאָה בְּרוּחַ קְדוֹשׁ עוֹנֹת אִישׁ הַלְזָה כִּי רַבּוֹ מֵאֵד, וְחָרָה אַפּוֹ אִיף שְׁאִישׁ כְּזֶה הִעֲזוּ פָּנָיו לְעָמַד בְּלִי פֶחַד וּבְלִי תְּשׁוּבָה לְפָנָיו אִישׁ קְדוֹשׁ כְּזֶה יי, וְגַעַר בּוֹ וְאָמַר, אִישׁ אֲשֶׁר כְּזֹאת וְכֹזֶאת

עֲשֵׂה יי אִיף יוֹכַל לְעָמַד לְפָנָיו קְדוֹשׁ כְּזֶה בְּלִי בּוֹשָׁה וּבְלִי הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה. וְאַחֵר כֶּף כְּשֶׁהֵלֵךְ אוֹתוֹ אִישׁ מִשָּׁם, הִתְחַרַּט אִיף שְׁדַבֵּר כֶּף לְפָנָיו מוֹרוֹ זַצ"ל יי, אֲזִי בִרְךָ אוֹתוֹ אִישׁ הָאֱלֹהִים מוֹרוֹ זַצ"ל, וַיִּוֹשְׁלֵא יִרְאָה עוֹד שׁוּם רַע עַל שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל רַק הַטּוֹב שָׁבוּ. וְסִפֵּר אֲדוֹנֵי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי זַצ"ל כְּמָה מַעֲשִׂיּוֹת מִמֶּנּוּ אִיף שְׂרָאָה רַק טוֹב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יי.

וְהִנֵּה וְדֹאֵי דְבָר זֶה צְרִיף הַכְּנָה, פִּי לְכַאוּרָה יוֹתֵר טוֹב לְצַדִּיק שְׂיִרְאָה הִרַע שֶׁל כָּל אֶחָד בְּכַדֵּי לְגַעַר בְּעוֹשֵׂי רַע וְלִהְכִּינֵס בְּלִבָּם שְׂיַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, בְּפִרְט כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ וְנִדְעָם וְאִבּוֹתֵינוּ סִפְרוּ לְנוּ יי פִּי זֶה הָיָה מִדְּתוֹ שֶׁל צְדִיק הַזֶּה וְשֶׁל אֲחֵיו אֲא"ז הִרְהוּ"ק מוֹרֵה אֱלִימֶלֶךְ זַצ"ל, אֲשֶׁר הָיוּ נוֹסְעִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם לְהַכְּנִיס הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּלִב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר רָאוּ עוֹנֹתֵיהֶם בְּרוּחַ קְדוֹשׁ יי.

אֲמַנָם נִרְאָה לִי דְהַעֲנִין הוּא, דְהִנֵּה זֶה נוֹדַע וַיִּוֹדְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִקְדַּת

ביאורי החסידות

עלה בלבו לחזור בתשובה. כג. ופירט עונותיו. כד. שאין זה מדרך הכבוד לדבר כן לפני רבו. כה. ונתקיימה בו ברכת רבו. כו. על פי הפסוק בתהלים (עמ"ג). כז. ולמה אם כן ברכו רבו בכרכה שתמנע אותו מעבודתו לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים.

יט. שהרי כדי לבנות את התיבה הוכרח נח לשתול אילנות של עצי גופר, ולהמתין שיגדלו ויהיו ראויים לבנות תיבה מהם. כ. ואיך נתקיים רצון ה' שישמעו כל באי העולם על הגזירה הממששת ובאה וישוּבו בתשובה. כא. ה"ה הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאגלינצא זי"ע. כב. שהכיר בפניו שעדיין לא

ציוני החסידות

מקור מים חיים על ספר בעל שם טוב (פרשת נחלשׁים אות ק) מוסיף: ולפי שידוע שהרב המוכיח היה נאמן ביתו של הבעל שם טוב, לכן ברור בעיני שקיבל דבר זה מפי הבעש"ט זי"ע, בעזרת השם. וראה גם אוצר החיים (פרשת קלושׁים): שמעתי ממורי וכו', צדיק המבורר טוב מן הרע, מדת צד הטוב אינו רואה רק טוב על כל ישראל אף על הרשעים. ראה עוד ערבי נחל (לך לך מקס"א ד"ה וי): על פי דברי הבעש"ט, שאמר כי האיש אשר הוא נקי לגמרי ולא פגם כלל מעולם אפילו כל דהו, אי אפשר לו לראות רע בשום אדם, או שישמע מרע שעשה שום אדם, כי לא יזמין לו השי"ת לראות רע או לשמוע שום רע. ויון דהפנימיות של כל אחד מישראל נקודת לבבו הוא טוב. ראה זכרון זאת (פרשת נחלשׁים ד"ה קמ"א הלוי):

ויון ש"א יראה עוד שום רע על שום אחד מישראל רק הטוב שבו. וראה מדרש פנחס החדש (אות ה): בשם רבו הרה"צ ר' גדליה זצללה"ה מלוניץ שאמר בשם רבו הרה"צ המוכיח זצללה"ה, אשר משיח יהיה מלמד זכות טוב על כל ישראל, אפילו על הרשעים, שהם צדיקים, און זייא זענען גירעכט [-והם צודקים], ומחמת הזכות שילמוד זכות עליהם יחזרו בתשובה, ועל ידי זה יהיו נגאלים, כי בתשובה נגאלים, והיה אומר, צדיק קטן אוהב רשעים קטנים, וצדיק גדול אוהב רשעים גדולים, אבל משיח יהיה אוהב ומלמד זכות אפילו על רשעים גמורים, וכל מי שמלמד זכות על כל הברואים הוא מבחינת משיח, לכן צריך אליהו לבוא קודם ביאת משיח לעשות שלום בעולם, כדי שיוכל משיח ללמד עליהם זכות, שאם אין שלום, אי אפשר שיהיו שניהם זכאים שאם זה צדיק אין זה צדיק [-ובהערת